

RO

RO

RO

COMISIA COMUNITĂȚILOR EUROPENE

Bruxelles, 4.3.2009
COM(2009) 114 final

COMUNICARE CĂTRE CONSILIUL EUROPEAN DE PRIMĂVARĂ

Stimularea redresării economice europene

VOLUMUL 1

COMUNICARE CĂTRE CONSILIUL EUROPEAN DE PRIMĂVARĂ

Stimularea redresării economiei europene

1. INTRODUCERE

În ultimele șase luni, criza economică mondială a exercitat asupra Europei o presiune fără precedent. Reacția UE a constituit un test al rezistenței și vitezei noastre de reacție. Această situație a pus de asemenea probleme de coordonare și a accentuat necesitatea solidarității între cele 27 de state membre. Toamna trecută, UE a luat măsurile necesare în vederea prevenirii destabilizării piețelor financiare. În decembrie, a convenit asupra punerii în aplicare a unui Plan european de redresare economică (PERE) care să ducă la scăderea ritmului de încetinire a creșterii economice și să creeze condițiile în vederea relansării. Comisia și statele membre au răspuns pozitiv necesității de a lua măsuri în vederea abordării crizei și a pregătirii pentru redresarea economică.

Aceste măsuri sunt în curs de aplicare iar necesitatea unei mai bune coordonări în vederea maximizării efectelor transfrontaliere pozitive ale acestora începe să se facă simțită. Scopul prezentei comunicări este stabilirea următoarelor etape de abordare a crizei și de punere a UE pe calea redresării economice. Aceasta conține un program ambițios de reformă a sectorului financiar, o analiză a măsurilor luate în vederea sprijinirii cererii, stimulării investițiilor, menținerii sau creării locurilor de muncă și stabilește un proces destinat pregătirii Summitului european în domeniul ocupării forței de muncă din luna mai. De asemenea, comunicarea înscrie eforturile interne ale UE în contextul mai larg al viitorului Summit G20, cu ocazia căruia UE ar trebui să prezinte un program ambițios de reformare a sistemului de guvernare al instituțiilor financiare internaționale.

În contextul deteriorării în continuare a economiei globale, scăderea cererii și pierderea locurilor de muncă afectează întreprinderile, familiile și comunitățile pe tot cuprinsul UE. Încrederea în sectorul financiar continuă să fie scăzută. Se constată noi deficiențe care necesită un răspuns coordonat. Curățarea sectorului bancar reprezintă o condiție prealabilă pentru o revenire la condiții normale de creditare. Este necesară o mobilizare masivă a eforturilor, deoarece redresarea va dura destul de mult.

Stabilitatea piețelor financiare nu și-a făcut încă simțite efectele în vederea atenuării crizei creditelor și a restabilirii creditării pentru întreprinderi și gospodării. Acesta este motivul pentru care UE trebuie să mențină ritmul în cadrul reformei sectorului financiar, al punerii în aplicare a reformelor în domeniul reglementării și al preconizării unui cadru de supraveghere care să țină seama de realitățile transfrontaliere actuale.

Atâta timp cât acordarea creditelor va fi limitată, eforturile de stimulare a cererii și a încrederii consumatorilor nu vor avea rezultate semnificative. În urma adoptării Planului european de redresare economică în decembrie, a început punerea în aplicare a pachetului de stimulente stabilit. Deși va fi nevoie de timp până ce efectele pozitive se vor face simțite în ansamblul sistemului economic, amplasarea efortului bugetar (aproximativ 3,3% din PIB-ul UE sau peste 400 miliarde euro) va genera noi investiții, va sprijini lucrătorii și familiile acestora și va stimula cererea. Măsurile luate vizează de asemenea obiective pe termen lung, cum ar fi dezvoltarea unei economii europene competitive și durabile, în conformitate cu

recomandările Strategiei de la Lisabona pentru creștere economică și locuri de muncă. Sunt reunite astfel toate condițiile pentru ca UE să poată aborda încetinirea actuală a creșterii economice și să se pregătească pentru a exploata pe deplin oportunitățile viitoare.

În același timp, s-a extins impactul crizei asupra locurilor de muncă. Sunt necesare măsuri specifice pentru limitarea dificultăților la nivel individual și evitarea pierderii unor competențe prețioase. Trebuie și pot fi luate măsuri de menținere a locurilor de muncă pe parcursul crizei și găsite soluții creative pentru a menține obiectivul dezvoltării unei forțe de muncă de înaltă calificare.

Această criză este resimțită la nivel global, iar redresarea nu va fi completă, până ce actorii principali ai economiei mondiale nu încep din nou să înregistreze o creștere și să facă schimburi economice. Măsurile luate în cadrul UE au servit drept inspirație partenerilor mondiali și au contribuit la crearea unui consens care ar trebui să se reflecte în adoptarea unor măsuri concrete cu ocazia viitoarei reuniuni G20 de la Londra.

În măsura în care criza s-a agravat, importanța dimensiunii europene a devenit din ce în ce mai evidentă. Piața unică a constituit piatra de temelie a creșterii economice a UE în ultimii 15 ani și un motor al dezvoltării care a dus la crearea a milioane de locuri de muncă, contribuind la dezvoltarea unei Europe mai competitive și mai eficiente. Aceasta a creat o interdependență fără precedent între comercianți, furnizori, producători și consumatori. Statele membre derulează un volum mai mare de schimburi comerciale între ele decât cu restul lumii. Prin urmare, cea mai bună modalitate de stimulare a economiei o constituie fructificarea acestei interdependențe și evitarea oricăror încercări de creare a unor constrângeri artificiale asupra impactului măsurilor de redresare.

Toate acestea evidențiază importanța coordonării. Acceptând faptul că există diferențe clare între situațiile economice și sociale ale statelor membre, fiecare dintre ele are la dispoziție o gamă largă de pârghii pentru abordarea dificultăților specifice cu care se confruntă. Aceste pârghii vor fi cu atât mai eficiente cu cât sunt folosite într-un cadru european bine definit. De exemplu, măsurile la nivel național de stimulare a cererii vor avea de cele mai multe ori efecte transfrontaliere pozitive asupra bunurilor și serviciilor din alte state membre, contribuind astfel la redresarea europeană în ansamblul său.

Economia UE dispune de importante atuuri pe termen lung. Prin menținerea unei poziții solide în cadrul piețelor de export mondiale, aceasta a demonstrat că deține competitivitatea necesară pentru a se impune în epoca globalizării. Ea dispune de o forță de muncă de înaltă calificare și de modele sociale care își demonstrează utilitatea în aceste momente de presiune majoră, prin sprijinirea celor mai vulnerabili dintre noi. UE este foarte bine plasată pentru a face tranziția către o economie cu emisii scăzute de carbon și pentru a face față provocării tehnologice în materie de schimbări climatice. Solidaritatea în fața crizei constituie cea mai bună modalitate pentru ca Europa, exploatându-și la maxim atuurile, să reducă ritmul de încetinire a creșterii economice și să creeze condițiile necesare în vederea redresării.

2. RESTABILIREA ȘI MENȚINEREA UNUI SISTEM FINANCIAR STABIL ȘI FIABIL

2.1. Reinstaurarea încrederii și deblocarea creditării

Un sector financiar stabil reprezintă o condiție prealabilă pentru o redresare durabilă. Toamna trecută, o acțiune coordonată la nivel european în vederea recapitalizării și garantării băncilor

a împiedicat destabilizarea sectorului bancar european și a contribuit la refacerea lichidității pe piețele interbancare.

Acum este momentul trecerii la monitorizarea acestor pachete de măsuri pentru sprijinirea sectorului financiar pentru a se garanta că acestea sunt puse în aplicare în mod eficient. Autoritățile de control ale instituțiilor financiare transfrontaliere, atât ale țării de origine, cât și ale țării gazdă, au interesul reciproc de a menține stabilitatea macrofinanciară prin garantarea finanțării și stabilității sistemelor bancare locale și prin respectarea principiului liberei circulații a capitalurilor.

Comisia a prezentat deja propuneri legislative pentru îmbunătățirea protecției deponenților bancari, creșterea fiabilității ratingurilor de credit, acordarea unor stimulente pe piețele instrumentelor de securitizare și pentru consolidarea solidității și supravegherii băncilor și companiilor de asigurări. Au fost stabilite rapid unele modificări ale normelor contabile în vederea aducerii instituțiilor financiare europene la un nivel similar cu cel al concurenților internaționali. Aceste măsuri vor contribui la dezvoltarea unui sistem mai solid și mai fiabil în viitor.

Cu toate acestea, încrederea în sectorul bancar continuă să fie scăzută. Băncile și ceilalți actori financiari sunt încă în proces de reducere a efectului de pârghie („deleveraging”) și nu și-au reluat rolul obișnuit pe piețele de retail bancar și cele de servicii bancare pentru clienți de mari dimensiuni. Acestea mențin o politică de împrumuturi restrictivă. Prin urmare, restabilirea fluxului creditelor către economia reală pentru a evita scăderea în continuare a creșterii economice reprezintă o prioritate majoră.

Este timpul să se acționeze în vederea întreruperii ciclului scăderii încrederii și a reticenței pentru acordarea de împrumuturi. În anumite cazuri, aceasta înseamnă abordarea directă a aspectelor referitoare la partea de active din bilanțurile băncilor, punând capăt nesiguranței cu privire la evaluarea și localizarea pierderilor viitoare. În vederea recâștigării încrederii în întregul sector bancar, băncile care dețin active depreciate ar trebui să informeze autoritățile competente cu privire la acestea.

Pe baza recomandărilor furnizate deja privind aplicarea normelor în materie de ajutoare de stat în cazul măsurilor de sprijin și recapitalizare a instituțiilor financiare¹, Comisia a prezentat o comunicare² pentru sprijinirea statelor membre în elaborarea măsurilor de abordare a activelor depreciate. Opțiunile includ achizițiile de stat, garanțiile publice, swapping-ul sau un dispozitiv hibrid. Decizia privind utilizarea și modalitatea de elaborare a acestor instrumente aparține statelor membre. Însă un cadru european comun și coordonat, bazat pe principiile transparenței, divulgării, evaluării și împărțirii sarcinilor, va contribui la maximizarea eficienței măsurilor de salvare a activelor.

Acest cadru va asigura un nivel similar între bănci, va facilita respectarea normelor în materie de ajutoare de stat, va limita impactul asupra finanțelor publice și va contribui la pregătirea restructurării necesare în cadrul acestui sector. În curând, Comisia va furniza recomandări mai detaliate referitoare la abordarea modalităților de evaluare a planurilor de restructurare și viabilitate ale băncilor individuale în temeiul normelor privind ajutoarele de stat. Aceasta va face o evaluare de la caz la caz, ținând cont de valoarea totală a ajutorului primit prin intermediul recapitalizării, al garanțiilor sau al salvării activelor, în vederea garantării unei

¹ JO C 270 din 25.10.2008, p. 8 și JO C 10 din 15.1.2009, p. 2.

² C(2009) 1345 (încă nepublicată).

viabilități pe termen lung și a revenirii la condiții normale de funcționare a sectorului bancar european.

Pentru a îmbunătăți condițiile de creditare, BCE, împreună cu alte bănci centrale, injectează lichidități semnificative. Acestea au redus deja ratele dobânzilor, iar BCE a indicat că ar putea urma și alte reduceri. Prin crearea unei cereri pentru împrumuturi, se poate aștepta ca impactul stimulentele fiscale să contribuie la creșterea încrederii băncilor și a disponibilității acestora de a acorda împrumuturi. Prin urmare, fluxul creditelor ar trebui monitorizat cu atenție în următoarele luni pentru a se asigura că intervenția semnificativă a statului în sectorul financiar contribuie cu adevărat la o ameliorare pentru gospodăriile și întreprinderile europene.

2.2. Piețe financiare responsabile și viabile în viitor

Această criză a dezvăluit o serie de riscuri inacceptabile asumate în cadrul actualei guvernante a piețelor financiar europene și internaționale, care s-au dovedit reale și sistemice în perioadele de turbulențe economice semnificative. Măsurile fără precedent luate pentru reinstaurarea stabilității în cadrul acestui sector trebuie însoțite de o reformă semnificativă în vederea remedierii deficiențelor cunoscute, a identificării și prevenirii apariției unor noi vulnerabilități în viitor. Întreprinderile și cetățenii europeni trebuie să își recâștige încrederea în instituțiile financiare ca parteneri fiabili în vederea transformării depozitelor bancare ale acestora în investiții, ceea ce este absolut necesar pentru sănătatea pe termen lung a economiei. Supravegherea pieței și aplicarea practicilor contractuale și comerciale vor juca un rol important în reinstaurarea încrederii consumatorilor în retailul bancar.

Pe parcursul anului 2009, Comisia va propune o reformă ambițioasă a sistemului financiar european, care este prezentată mai jos și ale cărei detalii sunt descrise în Anexa I. Reforma va stabili un parcurs clar pentru ca UE să conducă și să contureze procesul schimbării globale, în special prin activitatea țărilor G20. În paralel, Comisia va continua aplicarea cadrului pentru măsurile de salvare urgente, precum și restaurarea viabilității pe termen lung, aplicând orientările existente privind ajutoarele de stat.

Reforma se va asigura că toți actorii relevanți și toate tipurile de instrumente financiare sunt supuse unei reglementări și unei supravegheri corespunzătoare. Reforma este întemeiată pe valori cum ar fi responsabilitatea, integritatea, transparența și consistența.

În noiembrie anul trecut, Comisia a mandatat un Grup la nivel înalt prezidat de dl Jacques De Larosiére să prezinte recomandări privind această reformă, cu un accent deosebit pus pe supraveghere. Comisia salută acest raport prezentat la 25 februarie 2009 și împărtășește concluziile analizei efectuate de acest grup cu privire la cauzele crizei financiare. Cele 31 de recomandări ale grupului oferă o gamă de soluții concrete în vederea unor acțiuni de reglementare, supraveghere și remediere pe plan global.

Multe dintre recomandările grupului privind remedierea legislativă contribuie la consensul tot mai larg asupra aspectelor care trebuie modificate, reflectând chestiunile ridicate de actori-cheie, inclusiv Parlamentul European. Comisia a întreprins deja inițiative concrete în domenii precum agențiile de rating, asigurări, revizuirea cerințelor de capital din cadrul Basel II, produsele securitizate, normele de contabilizare la valoarea de piață și abordarea prociclicității măsurilor de reglementare. Sectorul s-a conformat cererii Comisiei de a migra swapurile pe risc de credit (Credit Default Swaps) asupra entităților europene și asupra indicilor entităților europene pe o platformă de compensare centralizată, stabilă, reglementată și verificată în Europa până la 31 iulie 2009. În alte domenii, precum reglementarea fondurilor cu capital de risc și a altor părți implicate în domeniul investițiilor nebancare, transparența piețelor de

instrumente derivate și îmbunătățirea normelor contabile, propunerile Comisiei vor fi înaintate cu prioritate în următoarele luni.

Recomandarea grupului privind necesitatea dezvoltării unui set de standarde de bază armonizate care să fie aplicate pe tot cuprinsul UE prezintă un interes deosebit. Ar trebui identificate și eliminate diferențele esențiale din cadrul legislațiilor naționale care decurg din excepții, derogări, completări făcute la nivel național sau ambiguități ale directivelor actuale. Prin urmare, Comisia va lansa o nouă inițiativă importantă în acest sens. Constatările grupului privind regimul sancțiunilor indică de asemenea nevoia unei noi abordări în acest domeniu.

În domeniul supravegherii, modelele de supraveghere naționale nu mai sunt adaptate contextului transfrontalier în care operează din ce în ce mai multe bănci și companii de asigurări. Comisia a propus deja înființarea unor colegii ale autorităților de supraveghere pentru facilitarea cooperării între autoritățile însărcinate cu supravegherea băncilor și companiilor de asigurări cu activitate transfrontalieră. Coordonarea în cadrul celor trei Comitete ale autorităților de supraveghere europene reprezintă un progres important care prezintă totuși anumite limite. Comisia a modificat mandatele comitetelor, ceea ce va duce la o îmbunătățire a eficienței și eficacității acestora, va introduce adoptarea deciziilor cu majoritate calificată și o abordare de tip „conformare sau furnizare de explicații”. O propunere privind creșterea finanțării activităților desfășurate de comitete este în prezent analizată de autoritatea bugetară.

Raportul grupului De Larosière evidențiază lacunele existente în prevenirea, gestionarea și soluționarea crizelor și dificultățile cauzate de lipsa cooperării, coordonării, consistenței și încrederii între autoritățile de supraveghere naționale. În cazul întreprinderilor, obligația de a se conforma mai multor regimuri diferite este sursa unor poveri administrative și de reglementare suplimentare. Comisia este de acord cu constatarea grupului potrivit căreia experiența recentă a arătat deficiențe semnificative care există atât în modul în care autoritățile de supraveghere analizează cazurile particulare, cât și în abordarea de către acestea a sistemului financiar în ansamblul său.

În ceea ce privește supravegherea macroprudențială, Comisia salută în mod special sugestia grupului privind înființarea unui nou organism european, sub auspiciile BCE și cu implicarea Comisiei și a Comitetelor autorităților de supraveghere europene, însărcinat cu colectarea și analizarea informațiilor referitoare la toate riscurile asupra sectorului în ansamblul său, în cadrul tuturor sectoarelor financiare. Un astfel de organism va fi în măsură să identifice riscurile sistemice la nivel european și să emită avertismente privind aceste riscuri. Este esențială existența unor instrumente de urmărire și monitorizare și a posibilității de recurgere la mecanismele globale de avertizare timpurie în cazul unor probleme.

Referitor la supravegherea întreprinderilor individuale, grupul a recomandat instituirea unui Sistem european de supraveghere financiară (SESF). Într-o primă fază, cele trei Comitete ale autorităților de supraveghere europene, precum și autoritățile de supraveghere naționale vor fi consolidate și va fi introdus un set mai armonizat de competențe în materie de control și de regimuri de sancțiuni. Într-o a doua fază, Comitetele vor fi transformate în autorități, desfășurând anumite sarcini la nivel european, iar supravegherea cotidiană a întreprinderilor individuale va reveni colegiilor autorităților de supraveghere, precum și autorităților de supraveghere naționale. După trei ani va avea loc o evaluare care va analiza necesitatea unei consolidări ulterioare a SESF.

Comisia este de acord cu constatarea grupului potrivit căreia structura Comitetelor existente – al căror rol a atins limitele a ceea ce este legal posibil – nu este suficientă pentru asigurarea

unei stabilități financiare a UE și a statelor membre, iar deficiențele din cadrul structurii curente trebuie corectate cât de rapid posibil. De asemenea, Comisia consideră că un sistem care combină anumite responsabilități centrale la nivel european, menținând un rol clar pentru autoritățile de supraveghere naționale care cunosc cel mai bine funcționarea cotidiană a întreprinderilor, prezintă anumite avantaje.

Comisia consideră că este nevoie să se acționeze urgent și va propune accelerarea punerii în aplicare a concluziilor grupului. Combinarea celor două faze propuse de grup ar trebui să permită un progres mai rapid privind atât îmbunătățirea calității și coerenței supravegherii în Europa cât și transformarea celor trei comitete existente în autorități care funcționează în cadrul sistemului european de supraveghere financiară. Ar trebui examinată fezabilitatea combinării uneia sau mai multor din aceste autorități în vederea asigurării unei coerențe maxime a supravegherii și a unui grad ridicat de consistență și interacțiune între experții bancari, cei în domeniul asigurărilor și cei în domeniul supravegherii piețelor.

Autoritățile ar putea fi investite cu puteri de supraveghere și de decizie finală privind colegiile autorităților de supraveghere care se ocupă de grupurile cu activitate transfrontalieră; cu asigurarea consistenței și a bunelor practici prin instituirea unor standarde ridicate comune și furnizarea unor interpretări comune a cerințelor privind activitățile de supraveghere; și cu un rol-cheie în gestionarea mecanismelor de avertizare timpurie și a crizelor, împreună cu organismul înființat în vederea supravegherii procesului în ansamblul său.

Pe baza recomandărilor grupului De Larosière, Comisia va elabora propuneri în vederea instituirii unui nou Sistem european de supraveghere financiară. Pe baza opiniilor exprimate de statele membre, comitetele existente, Parlamentul European, BCE și alte părți interesate, Comisia va pregăti propuneri întemeiate pe o analiză a impactului, în conformitate cu principiile unei mai bune reglementări.

În scopul creării unor piețe financiare mai responsabile și mai fiabile în viitor, Comisia va propune un nou program de acțiune, ambițios, cu cinci obiective-cheie:

- (1) punerea la dispoziția UE a unui **cadru de supraveghere** capabil să detecteze la timp potențialele riscuri, să le abordeze eficient înainte ca acestea să aibă un impact și să răspundă provocării reprezentate de piețele financiare internaționale complexe. Comisia va prezenta un **pachet de măsuri de supraveghere financiară la nivel european** până la sfârșitul lunii mai 2009, în vederea luării unei decizii cu ocazia Consiliului European din iunie. În toamnă vor urma modificările legislative pentru punerea în aplicare a acestor propuneri și care ar trebui adoptate în timp util pentru ca noile măsuri de supraveghere să fie funcționale în cursul anului 2010. Pachetul va include două elemente:
 - în ceea ce privește supravegherea macroprudențială, măsuri privind instaurarea unui **organism european**, însărcinat cu supravegherea stabilității **întregului sistem financiar**;
 - în ceea ce privește supravegherea microprudențială, propuneri privind arhitectura unui **sistem european de supraveghere financiară**;
- (2) remedierea lacunelor în cazul în care **reglementările** naționale sau europene sunt insuficiente sau incomplete, pe baza unei abordări care acordă prioritate siguranței; Comisia va propune:

- un instrument legislativ cuprinzător care să instituie standarde de supraveghere și reglementare pentru **fondurile cu capital de risc, fondurile de investiții în societăți necotate** și actorii de pe piață importanți din punct de vedere sistemic (aprilie 2009);
 - o Carte albă privind **instrumentele pentru intervenția timpurie** în vederea prevenirii crizelor (iunie 2009);
 - pe baza unui raport privind **instrumentele derivate** și alte produse structurate complexe (iunie 2009), inițiative concrete în vederea creșterii transparenței și a asigurării stabilității financiare;
 - propuneri legislative privind creșterea calității și cantității **capitalului prudențial** pentru activități din portofoliu, abordarea securitizării complexe (iunie 2009) și abordarea riscurilor de lichiditate și a gradului excesiv de îndatorare (toamna 2009);
 - un program de acțiune permanent în vederea instituirii unui **set mai consistent de norme de supraveghere** (care urmează să fie lansat în 2009);
- (3) pentru ca **investitorii, consumatorii și IMM-urile din Europa să fie încrezători** în depozitele de economii, accesul la credite și drepturile lor cu privire la produsele financiare, Comisia va prezenta:
- o Comunicare privind **produsele de investiții cu amănuntul** pentru a consolida eficiența garanțiilor comerciale (aprilie 2009);
 - măsuri suplimentare pentru consolidarea **protecției deponenților bancari, a investitorilor și a asiguraților** (toamna 2009);
 - măsuri privind **acordarea și contractarea creditelor în mod responsabil** (toamna 2009);
- (4) **îmbunătățirea gestionării riscului** în cadrul companiilor financiare și acordarea **bonusurilor salariale** în funcție de performanța durabilă. În acest scop, Comisia:
- va consolida Recomandarea din 2004 privind **remunerarea directorilor** (aprilie 2009);
 - va prezenta o Recomandare privind **remunerarea în sectorul serviciilor financiare** (aprilie 2009) urmată de propuneri legislative de includere a sistemelor de remunerare în sfera de aplicare a supravegherii prudențiale (toamna 2009).
- (5) asigurarea aplicării **unor sancțiuni mai eficiente** împotriva infracțiunilor de pe piață. În acest scop, Comisia intenționează:
- să revizuiască **Directiva privind abuzul de piață** (toamna 2009);
 - să prezinte propuneri privind modul în care sistemul de **sancțiuni** ar putea fi consolidat în mod armonizat și mai bine aplicat (toamna 2009);

Comisia invită Consiliul European de primăvară să aprobe această reformă înainte de Summitul G20 de la Londra. Astfel se va demonstra dorința și angajamentul Uniunii Europene de a adopta măsuri ambițioase de punere în aplicare a planului G20 de acțiune de la Washington. Parlamentul European și Consiliul ar trebui să fie invitate să acorde prioritatea cuvenită viitoarelor propuneri ale Comisiei.

3. SPRIJINIREA ECONOMIEI REALE

Economia globală se află în mijlocul celei mai grave recesiuni din ultimele decenii. Comerțul mondial a scăzut într-un ritm rapid. Producția industrială a înregistrat un declin rapid către sfârșitul lui 2008. Atât SUA cât și Japonia au cunoscut o reducere netă a PIB-ului, iar China a avut cea mai scăzută creștere economică din 2001, ceea ce reflectă declinul dramatic al comerțului internațional.

Economia UE nu putea să scape acestei încetiniri mondiale a creșterii economice. Zona euro și UE se află acum într-o recesiune economică gravă. Producția și construcțiile au fost afectate deosebit de grav, cu o pierdere estimată la 150 de miliarde euro, calculată la nivelul întregului an. Sectorul automobilelor a scăzut cu 32,3%, ceea ce a declanșat o deteriorare în multe alte sectoare. Produsele exportate de UE către țările non-UE au scăzut cu 5,8% în noiembrie/decembrie 2008, iar comerțul intracomunitar a fost cu 13,7% mai mic decât în anul precedent.

Deși se așteaptă ca PIB-ul real să scadă cu aproximativ 2% în 2009³, acesta ar trebui să își revină treptat până la ½% în 2010, datorită, în parte, efectelor măsurilor politice luate la nivel european și național în cadrul Planului european de redresare economică (PERE).

3.1. Punerea în aplicare a Planului european de redresare economică

În decembrie 2008, la propunerea Comisiei, a fost aprobat un Plan european de redresare economică (PERE) ambițios. La baza acestuia a stat efortul combinat de a oferi economiei europene un impuls fiscal imediat și de a orienta aceste investiții către consolidarea economiei europene pentru a răspunde provocărilor viitoare pe termen lung. S-a confirmat faptul că scăderea cererii din sectorul privat a conferit cheltuielilor publice un rol și mai important pe termen scurt.

Impactul deplin al PERE va deveni evident în următoarele luni, însă semnalele timpurii sunt pozitive, atât în ceea ce privește volumul stimulentei, cât și direcția reformelor. Majoritatea statelor membre a adoptat sau anunțat deja măsuri de stimulare fiscală. În perioada 2009-2010, politica fiscală prevede un sprijin pentru economie de aproximativ 3,3% din PIB, ceea ce reprezintă peste 400 de miliarde euro, adică un sprijin potențial extrem de semnificativ pentru creșterea economică și locurile de muncă în Uniunea Europeană.

O mare parte a acestui sprijin provine din funcționarea factorilor de stabilizare automată, care sunt deosebit de solizi în UE. Sprijinul mai provine și din pachetele de stimulare fiscală discreționară adoptate de statele membre, de aproximativ 1,2% din PIB, prevăzute în PERE, deși amploarea acestor ajutoare diferă considerabil în funcție de marja de manevră fiscală de care dispun statele membre. Un ajutor suplimentar în valoare de 30 de miliarde euro sau 0,3%

³ Conform prognozei Comisiei din luna ianuarie.

din PIB a fost pus la dispoziție din alte surse ale UE⁴. Comisia a propus o investiție specifică în valoare de 5 miliarde euro pentru a aborda provocarea securității energetice și pentru a aduce internetul de mare viteză în comunitățile rurale, precum și prin alte plăți în avans în cadrul politicii de coeziune, în valoare de 11 miliarde euro, din care 7 miliarde euro pentru noile state membre. În mod suplimentar, Banca Europeană de Investiții (BEI) a majorat posibilitățile sale de creditare pentru IMM-uri cu 15 miliarde euro.

Cele mai multe dintre măsurile luate de statele membre sunt bine direcționate în vederea stimulării cererii: sprijin pentru gospodării, întreprinderi și ocuparea forței de muncă, creșterea directă a cererii prin investiții publice și modernizarea infrastructurii (a se vedea anexa II pentru detalii). Cele mai multe dintre aceste măsuri sunt în concordanță cu obiectivele pe termen mai lung identificate în recomandările de țară din cadrul Strategiei de la Lisabona pentru creștere economică și locuri de muncă, cum ar fi lărgirea bazei de cunoștințe a Europei, creșterea securității energetice și adaptarea la o economie cu emisii reduse de carbon.

Punerea în aplicare eficace și rapidă a acestor măsuri va fi vitală și va trebui să fie completată de măsuri de îmbunătățire a mediului de afaceri. UE are tot interesul să mențină o bază industrială puternică și competitivă în tranziția sa către o economie bazată pe cunoaștere și emisii reduse de carbon. Având în vedere caracterul complex al producției industriale moderne, economiile de scară și posibilitățile de diversificare oferite de piața unică, UE a elaborat în ultimii ani o politică de sprijin orizontal pentru industrie. Atât la nivelul UE cât și la nivel național, acest lucru înseamnă că cercetarea și dezvoltarea, inovarea, noile tehnologii și tehnologiile de mediu, precum și formarea, pot fi finanțate ca măsuri de sprijin și de dezvoltare. Aceste măsuri orizontale pot fi puse în aplicare în diferite sectoare ale economiei UE, după cum a fost ilustrat recent în cadrul UE pentru industria automobilelor, emis de Comisie la 25 februarie⁵.

Statele membre acordă, de asemenea, prioritate nevoilor IMM-urilor datorită contribuției foarte semnificative a acestora la ocuparea globală a forței de muncă din UE și sunt invitate să accelereze punerea în aplicare a inițiativei „Small Business Act”. În scurt timp, Comisia va depune o propunere legislativă pentru rezolvarea mai eficientă a chestiunii întârzierii plăților. De asemenea, potențialul unei mai bune reglementări ar trebui să fie utilizat la maximum, în special prin reducerea sarcinii administrative.

Măsurile de perfecționare a competențelor, de stimulare a investițiilor în cercetare, de promovare a condițiilor pentru inovare, de extindere a internetului de mare viteză, de reînnoire a infrastructurii de transport și energetice existente, inclusiv prin utilizarea sporită a parteneriatelor public-privat, de ameliorare a eficienței energetice și de dezvoltare a energiilor regenerabile se încadrează perfect în obiectivele PERE. Aceste măsuri vor fi facilitate de adoptarea rapidă a modificărilor propuse la legislația privind politica de coeziune. Statele membre sunt încurajate să facă uz pe deplin de posibilitățile oferite de aceste modificări pentru accelerarea investițiilor de mare importanță.

Vor fi vitale înțelegerea și gestionarea impactului pe termen lung al crizei asupra finanțelor publice, precum și gestionarea consecințelor acesteia asupra sistemelor de pensii și de sănătate. Deficitul bugetar trebuie să revină la poziții compatibile cu necesitatea de a asigura viabilitatea pe termen lung a finanțelor publice de îndată ce condițiile economice permit acest

⁴ Inclusiv un număr de noi parteneriate public-privat.

⁵ COM(2009) 104, 25.2.2009.

lucru, în special în perspectiva costurilor viitoare generate de îmbătrânirea populației. Viabilitatea pe termen lung ar trebui să fie asigurată în cadrul Pactul de stabilitate și creștere.

Unele state membre sunt în prezent într-un proces de reducere a deficitului bugetar, pentru a reduce dependența lor de fluxurile de credit externe. Facilitatea de sprijin privind asistența pe termen mediu pentru balanța de plăți a statelor membre care nu fac parte din zona euro a fost consolidată în urma sprijinului util acordat Ungariei și Letoniei.

PERE face parte din Strategia de la Lisabona pentru creștere economică și locuri de muncă, aplicată crizei actuale. Acesta constituie un echilibru adecvat în combinarea unui stimulent imediat cu perspectiva necesară pe termen lung. Ca urmare, Europa ar trebui să iasă din criză mai bine pregătită pentru a face față provocărilor unei economii mondiale orientată spre activități cu emisii reduse de carbon și inovatoare.

Comisia va monitoriza îndeaproape impactul măsurilor adoptate, în colaborare cu statele membre, și va prezenta un raport privind progresele înregistrate înainte de Consiliul European din iunie.

3.2. Piața unică – un instrument pentru redresare

Succesul redresării economice europene va depinde de capacitatea noastră de a fructifica în cel mai înalt grad atât piața internă, cât și piețele internaționale. Piața unică a fost motorul prosperității economice și sociale și creării de locuri de muncă în UE⁶. Piața unică oferă economii de scară, câștiguri de eficiență, precum și șansa de a exploata punctele forte ale UE. Ea poate constitui unul dintre principalele resorturi ale redresării, cu condiția ca aceasta să fie coordonată îndeaproape la nivel european.

Ajutând la coordonarea reacției împotriva crizei, Comisia a asigurat că statele membre, în elaborarea măsurilor de sprijinire a cererii, pot profita pe deplin de flexibilitatea disponibilă în conformitate cu normele comunitare existente. Prin utilizarea procedurii accelerate de achiziții publice, contractele de investiții publice pot fi semnate în termen de o lună. Cadrul temporar pentru măsurile de ajutor de stat sprijină accesul întreprinderilor la sursele de finanțare în condițiile unor restricții ale creditării bancare. Statele membre pot oferi o asigurare suplimentară a creditelor de export, prin entități publice, în cazul în care acest tip de asigurare nu mai este disponibil din partea sectorului privat ca urmare a crizei financiare.

În același timp, UE trebuie să își continue propriile eforturi de îmbunătățire a mediului de afaceri, pentru sprijinirea întreprinderilor mici și mijlocii care ar putea avea o poziție privilegiată în momentul redresării economiei. Recent, Comisia a prezentat propuneri pentru reducerea sarcinii contabile pentru microîntreprinderi, economiile potențiale pentru acestea fiind de aproximativ 6 miliarde euro⁷ și va continua să evalueze cu atenție povara noilor inițiative. Transpunerea în timp util a directivei privind serviciile, în acest an, va constitui un mijloc suplimentar de promovare a unor noi activități economice și a unor noi posibilități de ocupare a forței de muncă.

Prin susținerea beneficiilor pieței unice și promovarea acelorași valori în afara Europei, UE va beneficia de o platformă unică de revenire la creșterea economică. Protecționismul și

⁶ Piața unică a contribuit la o creștere a prosperității UE cu 2,15% din PIB-ul UE de la an la an și a condus la crearea a 2,75 milioane de locuri de muncă suplimentare între 1992 și 2006. Comerțul intracomunitar raportat la PIB a crescut cu 30% între 1995 și 2005.

⁷ COM(2009) 83, 26.2.2009.

retragerea către piețele naționale nu pot duce decât la stagnare, la o recesiune mai profundă și mai îndelungată și la diminuarea prosperității.

Măsurile statelor membre de combatere a crizei trebuie să aibă în vedere dimensiunea pieței unice. Cele mai multe state membre, dacă nu chiar toate, vor interveni pentru a sprijini activitatea economică pe teritoriul lor în timpul acestei crize. Utilizarea inteligentă a pârghiilor naționale în contextul european este cel mai bun mod de asigurare a eficacității măsurilor.

Măsurile naționale își pot atinge eficacitatea maximă în cazul în care statele membre acționează în cunoștința faptului că lucrează în contextul pieței unice. Lucrând în parteneriat cu statele membre, Comisia este pregătită să ofere asistență în elaborarea și punerea în aplicare a unor măsuri concrete, promovând schimbul de bune practici și schimbul de experiență în domeniul politicilor. Această coordonare poate garanta maximizarea contagiunii pozitive. Aceasta ar trebui să includă schimbul de informații cu privire la măsurile adoptate, precum și evaluări comune ale impactului măsurilor în cauză. Anexa III oferă instrucțiuni suplimentare cu privire la modul în care statele membre pot elabora măsuri de redresare în scopul de a asigura compatibilitatea acestora cu legislația comunitară cea mai relevantă.

3.3. Reînnoirea economiei europene după sfârșitul crizei

Nu există îndoieli cu privire la dificultățile provocate gospodăriilor și întreprinderilor europene de această dublă criză, atât financiară cât și economică. Redresarea va fi treptată și va necesita o mare mobilizare a eforturilor tuturor părților implicate pentru accelerarea punerii în aplicare a reformelor structurale în cadrul Strategiei de la Lisabona. Prin punerea în comun a eforturilor noastre și prin cea mai bună fructificare a avantajelor noastre competitive, în special piața noastră unică, putem asigura ieșirea mai rapidă a Europei din această recesiune.

Prin susținerea fermă a principiilor noastre comune și a obiectivelor noastre politice pe termen mai lung, măsurile pe care le adoptăm pentru depășirea prezentei crize vor pregăti terenul pentru o tranziție ușoară către economia europeană a viitorului. În special, ar trebui să menținem ritmul eforturilor noastre de trecere la o economie cu emisii reduse de carbon, astfel încât, atunci când se produce redresarea, tehnologiile și produsele ecologice să fie piețe de vârf. Trebuie să începem acum să analizăm cum putem îmbunătăți structurile de care dispunem pentru a realiza redresarea: vor exista restructurări de întreprinderi, unele se vor diversifica iar unele ar putea ieși de pe piață. Procesul de revenire a întreprinderilor naționalizate în proprietatea privată și, în general, de revenire a nivelului de intervenție a statului în economiile noastre la niveluri mai normale va avea nevoie de o gestionare atentă. Politicile comunitare de concurență pot sprijini acest proces vital, orientându-l spre rezultate deschise, eficiente și inovatoare.

Învățămintele trase de pe urma acestei crize vor trebui luate în considerare, de asemenea, la reînnoirea programului european de reforme structurale. Inspirându-se din lecțiile experienței recente, Comisia intenționează să lanseze o dezbatere privind orientările integrate pentru creștere economică și locuri de muncă în conformitate cu Strategia de la Lisabona, care îndrumă statele membre și Comunitatea în pregătirea programelor lor respective de reforme structurale.

Comisia va colabora îndeaproape cu statele membre și alte părți interesate din cadrul Strategiei de la Lisabona pentru a lua în considerare rezultatul acestei dezbateri în elaborarea Strategiei de la Lisabona pentru perioada de după 2010. Acest proces va începe cu o analiză

generală a Strategiei de la Lisabona revizuită, sub președinția suedeză, în pregătirea deciziilor ce urmează a fi luate în primăvara anului 2010 sub președinția spaniolă.

Impactul deplin al PERE va deveni evident în următoarele luni, însă semnalele timpurii sunt pozitive, atât în ceea ce privește volumul stimulentei, cât și direcția reformelor.

- În prezent, majoritatea statelor membre a adoptat sau a anunțat pachete de stimulente fiscale, îndeplinind obiectivul general de 1,5% din PIB-ul UE. Luând în considerare efectele factorilor de stabilizare automată, un sprijin fiscal de aproximativ 3,3% din PIB a fost pus la dispoziție pentru redresare. Aceasta înseamnă peste 400 de miliarde euro, adică un stimulent de mari proporții pentru creșterea economică și locurile de muncă.
- Cele mai multe dintre măsurile statelor membre vizează stimularea cererii și sunt compatibile cu obiectivele pe termen mai lung, precum perfecționarea competențelor, stimularea investițiilor în inovare, promovarea internetului de mare viteză, reînnoirea infrastructurii de transport și energetice existente.
- Comisia a asigurat că statele membre, în elaborarea măsurilor de sprijinire a cererii, pot profita pe deplin de flexibilitatea disponibilă în conformitate cu normele comunitare existente. De exemplu, Comisia a prezentat recent orientări cu privire la măsuri destinate industriei automobilelor, pentru a ajuta statele membre în sprijinirea restructurării acestui sector.
- Prin intermediul pieței unice, toate statele membre vor beneficia, direct și indirect, de comenzi pentru produse și servicii introduse ca urmare a acestui pachet de stimulare. Statele membre ar trebui să acorde o atenție deosebită maximizării contagiunii pozitive din piața unică, care a fost și va rămâne motorul prosperității economice și sociale și creării de locuri de muncă în UE.

În acest scop, următoarele **principii** ar trebui să stea la baza măsurilor adoptate de statele membre în vederea sprijinirii economiei reale:

- Menținerea **deschiderii** în cadrul pieței interne, continuarea eliminării barierelor și evitarea creării unor bariere noi.
- Asigurarea **nediscriminării** prin tratarea bunurilor și serviciilor din alte state membre în conformitate cu normele UE și principiile tratatului.
- Orientarea intervențiilor către **obiectivele noastre politice pe termen mai lung**: facilitarea schimbărilor structurale, creșterea competitivității pe termen lung și abordarea provocărilor importante, cum ar fi realizarea unei economii cu emisii scăzute de carbon.
- Luarea pe deplin în calcul a importanței cruciale a IMM-urilor, aplicând principiul „a gândi mai întâi la scară mică”.
- Schimbul de informații și bune practici, pentru a **maximiza impactul global pozitiv** prin efecte de scară.
- Punerea în comun a eforturilor și elaborarea de măsuri care să genereze **sinergii** cu cele adoptate de alte state membre. Consolidarea cooperării la nivel european constituie un element esențial în această privință.

- Utilizarea în mod responsabil a flexibilității oferite de Pactul de stabilitate și de creștere reînnoit, permițând **revenirea deficitelor publice la poziții compatibile cu viabilitatea finanțelor publice** cât mai curând posibil, abordând energic, în același timp, cauzele dezechilibrelor macro-economice.
- Menținerea pieței unice **deschisă pentru partenerii noștri comerciali** și respectarea angajamentelor internaționale, în special cele făcute în cadrul OMC.

În conformitate cu PERE, statele membre trebuie să se asigure acum că pachetele de stimulare fiscală sunt însoțite de o accelerare a reformelor structurale în domeniile evidențiate în cadrul recomandărilor de țară ale Strategiei de la Lisabona. Este cel mai bun mod de a asigura că cheltuielile prezente vor fi cele mai eficiente, stimulând creșterea potențială viitoare și dăunând cât mai puțin perspectivei fiscale pe termen lung din viitor. De asemenea, o condiție esențială pentru Europa o constituie fructificarea posibilităților oferite de criza actuală și ieșirea din aceasta cu un grad optim de pregătire pentru a face față provocărilor unei noi economii mondiale, axată pe emisii reduse de carbon, inovare, TIC și competențe.

Comisia va monitoriza cu regularitate progresele și își va prezenta raportul, în timp util, următoarelor reuniuni ale Consiliului European. Având în vedere rezultatele PERE, Comisia intenționează, de asemenea, să înceapă pregătirea Strategiei de la Lisabona pentru perioada de după 2010.

4. AJUTORUL ACORDAT PERSOANELOR PE DURATA CRIZEI

Impactul încetirii economice asupra gospodăriilor și lucrătorilor este acum în creștere. După ce a funcționat bine în ultimii ani, piața forței de muncă se deteriorează acum rapid și în mod semnificativ. Comisia estimează că gradul de ocupare a forței de muncă va scădea în următorii doi ani. Se estimează că rata șomajului va crește puternic. Cu toate că situația diferă de la un stat membru la altul, în acest an se estimează o scădere a ratei globale de ocupare a forței de muncă cu 1,6%, adică 3,5 milioane de locuri de muncă, în timp ce șomajul în UE ar putea atinge 10% în 2010.

Unele modificări de pe piața forței de muncă reflectă impactul reformelor structurale încheiate cu succes în trecut. Cu toate că aceste modificări ar trebui să contribuie la îmbunătățirea mai rapidă a situației atunci când economia se va redresa, este clar că dificultățile pe termen scurt vor fi mari. Tinerii, persoanele cu contracte de muncă pe termen scurt și lucrătorii migranți vor fi probabil afectați în cea mai mare măsură.

4.1. Atenuarea costului uman al crizei

Majoritatea statelor membre au introdus măsuri sociale și privind ocuparea locurilor de muncă pentru a sprijini populația și a atenua costul uman al crizei. Deși statele membre dețin un rol esențial în eforturile de remediere a acestor dificultăți, politicile europene conferă o valoare adăugată, oferindu-le sprijin în elaborarea și punerea în aplicare a unor soluții eficiente privind provocarea reprezentată de ocuparea locurilor de muncă și de coeziunea socială.

Statele membre și-au concentrat măsurile în principal asupra a patru tipuri de priorități:

- măsuri vizând **conservarea locurilor de muncă existente**: alocații de șomaj parțial, reduceri ale contribuțiilor la sistemul asigurărilor sociale, subvenții salariale și sprijin pentru IMM-uri;

- măsuri pentru **asigurarea (re-)integrării rapide pe piața muncii**: formare profesională și sprijin pentru persoanele defavorizate, schimbări privind prestațiile în caz de boală și de invaliditate, precum și noi reguli de eligibilitate privind alocațiile de șomaj;
- măsuri pentru **sprijinirea categoriilor celor mai vulnerabile**: creșterea nivelului venitului/salariului minim, extinderea sferei de aplicare sau a duratei ajutoarelor de șomaj, creșterea nivelului alocațiilor pentru locuințe sau cel al alocațiilor familiale, reduceri sau scutiri fiscale și măsuri care să prevină îndatorarea excesivă sau depozedarea;
- măsuri de **consolidare a protecției sociale și de investire în infrastructura socială și medicală**: investiții în locuințe, spitale, îngrijire medicală primară, infrastructură școlară și de îngrijire pe termen lung, precum și acțiuni de sprijinire a fondurilor de pensii pentru ca acestea să își respecte obligațiile pe termen lung.

Impactul crizei asupra locurilor de muncă și la nivel social este încă în desfășurare, dar este mai grav decât se prognoza atunci când au fost adoptate majoritatea măsurilor inițiale. Prin urmare, este nevoie de accelerarea eforturilor la toate nivelurile pentru a combate șomajul și a adapta și moderniza sistemele de asistență socială, precum și sistemele de asistență medicală și de sănătate publică. Măsurile de sprijinirea a veniturilor, combinate cu măsuri active, vor stimula cererea, facilitând tranziția către reluarea activității și evitând excluderea socială.

Pentru a sprijini statele membre în eforturile acestora de a remedia criza și a pune în aplicare măsuri de redresare, instrumentele financiare disponibile sunt în prezent consolidate. Reînnoirea **Fondului european de ajustare la globalizare**⁸ va permite activarea rapidă a acestuia în vederea sprijinirii lucrătorilor afectați de reducerile semnificative ale locurilor de muncă și a comunităților acestora.

Programele din cadrul actualului **Fond social european (FSE)** sprijină 9 milioane de lucrători în fiecare an; numai în cursul anului 2009 sunt disponibile finanțări nerambursabile în valoare de 10,8 miliarde € în cadrul FSE. Fondul poate răspunde nevoilor generate de criză, de exemplu îmbunătățirea alinierii cererii și ofertei pe piața forței de muncă, sprijinirea inițiativelor comune ale partenerilor sociali, promovarea inovării sociale și a parteneriatelor privind locurile de muncă sau consolidarea serviciilor publice responsabile de ocuparea locurilor de muncă. Simplificarea normelor privind FSE⁹ va permite o creștere imediată a plăților anticipate cu 1,8 miliarde €. În toate situațiile în care va trebui adaptată programarea FSE la nevoile generate de criză, Comisia se va asigura că schimbările de program se efectuează în cel mai scurt timp posibil.

Deși măsurile suplimentare de sprijinire a ocupării forței de muncă trebuie adaptate de statele membre, în cooperare cu partenerii sociali, la condițiile economice specifice și la situația de pe piața muncii a acestora, este important ca acestea să fie în continuare conforme cu necesitățile reformei structurale pe termen lung. Măsurile ar trebui să faciliteze procesul de restructurare pe termen lung a celor mai afectate sectoare, să consolideze competitivitatea și capitalul uman al acestora. De asemenea, măsurile ar trebui să abordeze provocări-cheie pe termen lung, precum impactul îmbătrânirii demografice asupra ofertei de forță de muncă, și să profite de oportunitățile unei economii cu emisii scăzute de carbon.

⁸ COM(2008) 867, 16.12.2008.

⁹ COM(2008) 813, 26.11.2008.

Pentru a maximiza efectele colaterale pozitive și a aborda mai bine și împreună provocările fără precedent ale crizei, Comisia va promova un proces reciproc de învățare și schimb de bune practici între statele membre.

Următoarele **elemente** pot ajuta statele membre în elaborarea măsurilor corespunzătoare și eficiente:

- **conservarea locurilor de muncă existente**, în special prin susținerea financiară a măsurilor temporare privind programul de lucru flexibil. Adaptarea temporară a orelor de lucru („program de lucru redus”), în conformitate cu nevoile de producție, poate fi o sursă importantă de flexibilitate pe piața muncii. Prin prevenirea disponibilizărilor în masă, această măsură ar putea să atenueze impactul social al crizei, să economisească costurile considerabile ale companiilor legate de disponibilizări și (re)angajări și să prevină pierderea capitalului uman specializat. Astfel de acțiuni trebuie combinate cu măsuri de sprijinire a gradului de angajare a forței de muncă și de orientare a populației către noi locuri de muncă, oferind lucrătorilor posibilitatea de a profita de noi oportunități la reluarea creșterii economice. Aceste măsuri trebuie coordonate pentru a evita repercusiuni negative în alte state membre;
- **consolidarea procesului de activare și oferirea sprijinului necesar** în ceea ce privește venitul pentru categoriile cele mai afectate de încetinirea creșterii economice, valorificându-se pe deplin beneficiile protecției sociale, în conformitate cu abordarea bazată pe flexicuritate. În acele state în care asigurarea în caz de șomaj este strict limitată în timp, ar trebui avute în vedere măsuri de extindere temporară a acesteia și/sau o consolidare a dispozițiilor privind venitul minim. Stimulentele pentru reintegrarea în muncă ar trebui menținute intacte, iar grupurile vulnerabile ar trebui sprijinite în conformitate cu strategia de includere activă;
- **investirea în recalificare și în îmbunătățirea competențelor**, în special pentru lucrătorii afectați de șomaj parțial și în sectoarele care sunt în declin. Ar trebui ca formarea direcționată către nevoile viitoare ale pieței forței de muncă, precum locurile de muncă „verzi”, să beneficieze de prioritate. Prin urmare, ar trebui promovată anticiparea nevoilor viitoare de competențe. Serviciile de ocupare a forței de muncă ar trebui consolidate pentru a face față ratelor ridicate de șomaj;
- **atenuarea impactului direct al crizei financiare asupra populației** prin măsuri specifice de prevenire a îndatorării excesive și menținerea accesului la serviciile financiare. În țările cu sisteme de pensii care se bazează în mai mare măsură pe regimuri prefinanțate, redresarea fondurilor de pensii este esențială pentru protejarea venitului actual și viitor al pensionarilor;
- **asigurarea liberei circulații a lucrătorilor** pe piața unică, care va constitui o sursă de noi oportunități. Aceasta poate sprijini abordarea neconcordanțelor persistente între calificările existente și nevoile de pe piața muncii, chiar și în perioada încetirii creșterii economice. Astfel, Directiva privind lucrătorii detașați contribuie la facilitarea liberei circulații a lucrătorilor în contextul furnizării transfrontaliere de servicii, oferind în același timp garanții eficiente împotriva dumpingului social. Comisia va conlucra cu statele membre și cu partenerii sociali în vederea unei interpretări comune a directivei, pentru a asigura faptul că aplicarea practică a acesteia – în special cooperarea administrativă între statele membre – funcționează astfel cum s-a prevăzut;

- luarea în calcul a unor **măsuri de sprijinire** precum diminuarea costurilor nesalariale pentru lucrătorii cu calificare inferioară. Evoluțiile salariale și măsurile fiscale ar trebui să țină seama de poziția competitivă și de creșterile de productivitate ale fiecărui stat membru;
- oferirea unui sprijin suficient pentru **abordarea problemelor privind șomajul** în rândul tinerilor și al abandonului școlar. Perioadele de pauză în activitatea educațională sau profesională a unui tânăr pot avea efecte de lungă durată. Statele membre ar trebui să se pregătească și să încurajeze o creștere a cererii în domeniul **educației și formării**, deoarece elevii actuali continuă să rămână în sistemul educațional, iar lucrătorii disponibilizați încearcă să se recalifice. În acest sens, se pot anticipa deja creșteri viitoare ale pieței muncii în domenii precum „locurile de muncă verzi”;
- integrarea măsurilor vizând să reexamineze legislația de protecție a locurilor de muncă în cadrul unei **abordări bazate pe flexicuritate**, cuprinzând toate componentele acestora pentru a reduce fragmentarea piețelor muncii și a îmbunătăți funcționarea acestora.

4.2. Un Summit privind ocuparea locurilor de muncă pentru Europa

O abordare la nivel european poate oferi valoare adăugată eforturilor depuse de statele membre pentru a face față provocării privind ocuparea forței de muncă și pentru a evita efectele denaturante. Summitul european în domeniul ocupării forței de muncă din luna mai va oferi ocazia de a analiza evoluția situației și de a conveni asupra măsurilor concrete din viitor. Acesta va fi pregătit în colaborare cu partenerii sociali și se va fundamenta pe progresele realizate în cadrul agendei sociale reînnoite pe parcursul anului trecut.

Summitul ar trebui să urmărească trei obiective:

- să contribuie la accelerarea redresării prin concentrarea asupra reformelor structurale, pentru a crea mai multă flexibilitate, siguranță și inserție pe piețele muncii;
- să se ajungă la un acord privind o abordare concertată în vederea reducerii impactului social al crizei;
- și să lanseze un nou consens cu partenerii sociali și cu părțile interesate privind modalitatea de modernizare a politicilor sociale în avantajul reciproc al angajaților și angajatorilor.

Ar putea să se acorde o atenție deosebită măsurilor de combatere a șomajului, punând accentul pe integrarea tinerilor și a lucrătorilor mai vulnerabili pe piața muncii. Summitul ar trebui să analizeze modalitatea în care politicile UE pot sprijini mai bine eforturile statelor membre, în special privind abordarea deficiențelor structurale de pe piețele muncii, în conformitate cu recomandările Strategiei de la Lisabona pentru creștere economică și locuri de muncă.

Summitul va fi pregătit împreună cu partenerii sociali și prin consultarea tuturor părților interesate. Pentru a colecta contribuții privind temele și rezultatele posibile ale summitului, Comisia va organiza o serie de seminarii în diferite state membre, reunind Parlamentul European, partenerii sociali, ONG-urile și societatea civilă. Astfel se vor completa schimburile curente pe care Comisia le are în prezent cu statele membre și cu partenerii sociali în cadrul dialogului social european. Acest proces pregătitor, cuprinzător și deschis, ar trebui să servească drept bază solidă pentru realizarea unui consens ambițios privind o serie de rezultate concrete în luna mai.

5. PROMOVAREA REDRESĂRII GLOBALE: CONTRIBUȚIA EUROPEANĂ LA SUMMITUL G20

Criza actuală este una mondială. Amploarea și viteza cu care un șoc apărut în cadrul unei piețe financiare importante din punct de vedere sistemic a afectat sistemul financiar și s-a extins asupra economiilor reale în toată lumea, a demonstrat gradul de interdependență din cadrul economiei mondiale.

UE a îndeplinit un rol central în conștientizarea necesității unor soluții globale la aceste probleme. Ca urmare a inițiativei UE, Summitului G20 de la Washington din noiembrie 2008 a convenit asupra unui plan de acțiune pentru a reînnoi arhitectura financiară internațională în vederea actualizării acesteia în funcție de realitățile globalizării.

UE trebuie să continue să vorbească cu o singură voce în cadrul Summitului G20 de la Londra din 2 aprilie. Putem fi un partener puternic și influent în cadrul acestor acțiuni, datorită experienței noastre reușite și îndelungate privind integrarea piețelor regionale și construcția instituțională eficientă.

În paralel cu accelerarea Planului european de redresare economică, în contextul unei reforme ambițioase a piețelor financiare europene, Uniunea Europeană este bine plasată pentru a se poziționa ca lider în propunerea de soluții concrete care pot avea rezultate eficiente la nivel mondial.

Aceste eforturi ar trebui să fie coerente cu necesitatea unor soluții la nivel mondial în materie de schimbări climatice. Tranziția către o economie cu emisii scăzute de carbon ar trebui să genereze noi oportunități de creștere economică nu numai în Europa, ci și în lume. Prin urmare, Summitul de la Londra ar trebui să își reafirme angajamentul privind un rezultat mondial ambițios al negocierilor ONU privind schimbările climatice care vor avea loc la Copenhaga în decembrie 2009.

De asemenea, trebuie să ne asigurăm că Summitul de la Londra transmite mesaje clare despre nevoia de a menține piețele mondiale deschise. Deși se recunoaște la nivel mondial faptul că experiența istorică a protecționismului în cazul unei încetiniri a creșterii economice este dezastruoasă, presiunile interne de a adopta măsuri restrictive pot fi foarte puternice. Este esențială transmiterea unui mesaj neechivoc pentru a bloca aceste amenințări.

Potențialele țări candidate la aderarea la UE, precum și țările vecine ale UE, resimt, de asemenea, impactul crizei. Comisia rămâne angajată în conlucrarea cu instituțiile financiare europene și internaționale pentru sprijinirea stabilității și dezvoltării economice a acestor țări. Comisia a salutat planul de acțiune elaborat de Banca Europeană de Reconstrucție și Dezvoltare (BERD), BEI și Banca Mondială pentru a oferi asistență în vederea consolidării băncilor și sprijinirii creditării în anumite economii din Europa centrală și de est.

În sfârșit, având în vedere efectele de amploare ale crizei mondiale în țările în curs de dezvoltare care a avut drept rezultat încetinirea creșterii economice, trebuie să ne respectăm angajamentul de a sprijini aceste țări pe perioada crizei, pentru a depăși starea de sărăcie și a înregistra creșteri durabile. Sprijinirea acestora în atingerea Obiectivelor de Dezvoltare ale Mileniului este esențială pentru redresarea mondială în cadrul unei economii viabile, deschise.

UE trebuie să își respecte angajamentele privind asistența pentru dezvoltarea teritoriilor de peste mări (ODA), astfel încât, împreună cu alte mijloace disponibile, ODA să poată fi folosită pentru stimularea creșterii economice, a investițiilor, schimburilor comerciale și a creării de locuri de muncă. Prin intermediul diferitelor instrumente ale Comisiei, statelor

membre și BEI, UE ar trebui să se concentreze asupra activităților precum agricultura, schimbările climatice și infrastructura, în sectoarele unde se poate obține un impact anticiclic direct. Aceste eforturi trebuie corelate cu o responsabilitate importantă din partea țărilor în curs de dezvoltare în procesul de asigurare a unei bune guvernante macroeconomice și fiscale.

În cadrul **Summitului de la Londra**, în concordanță cu deciziile interne actuale, UE ar trebuie să promoveze un acord privind un set cuprinzător de rezultate concrete. Summitul ar trebui să aibă drept rezultat **angajamente ferme privind îmbunătățirea sistemului global financiar și de reglementare**, astfel încât toate părțile și instrumentele implicate relevante să facă obiectul unei reglementări și supravegheri corespunzătoare, prin:

- **îmbunătățirea transparenței și responsabilității:** normele prudențiale ale băncilor și standardele contabile ar trebui îmbunătățite prin introducerea unor mecanisme anticiclice și abordarea corespunzătoare a justeii valori. Cerințele privind capitalul bancar ar trebui să reflecte mai bine riscurile de lichiditate și să adapteze stimulentele în funcție de emiterea titlurilor. Structurile de guvernanta din cadrul Comitetului pentru Standarde Internaționale de Contabilitate ar trebui îmbunătățite;
- **consolidarea unei reglementări stricte:** reglementarea și supravegherea și, în special, standardele prudențiale ale Comitetului de la Basel ar trebui extinse la toate părțile relevante implicate – fonduri de investiții cu risc ridicat, fonduri de investiții în societăți necotate și alte instituții de credit nereglementate. Agențiile de rating al creditelor ar trebui supuse unor cerințe stricte pentru a se asigura calitatea și transparența ratingurilor și lipsa conflictelor de interese. Politicile de remunerare ar trebui modificate pentru a se evita asumarea unor riscuri excesive pe termen scurt, acestea trebuind supuse supravegherii;
- **promovarea integrității pe piețele financiare:** ar trebui elaborată o listă a jurisdicțiilor necooperante, împreună cu un set de măsuri comune de utilizat împotriva acestora în domeniile supravegherii, combaterii spălării banilor, finanțării terorismului și impozitării. Băncile ar trebui descurajate să desfășoare activități în centre off-shore¹⁰ prin intermediul creșterii cerințelor prudențiale și a unor norme de transparență mai severe. Normele privind deținerea și transferarea de titluri de valoare depuse la intermediari ar trebui armonizate la nivel global;
- **consolidarea cooperării internaționale în materie de supraveghere:** ar trebui înființate colegii ale autorităților de supraveghere la nivel mondial cărora să li se acorde competențele necesare pentru a lucra eficient. Autoritățile de supraveghere ar trebui să facă schimburi de bune practici și să promoveze convergența practicilor la nivel global;
- **Forumul pentru stabilitate financiară (FSF)** ar trebui extins înainte de summitul din 2 aprilie, pentru a include toate țările emergente importante și Comisia Europeană;
- **reformarea guvernantei instituțiilor financiare internaționale:** Summitul de la Londra ar trebui să convină asupra unui calendar de reforme suplimentare privind guvernanta Fondului Monetar Internațional (FMI) și cea a Băncii Mondiale. Sistemul de numiri în posturile de vârf ale acestor două instituții ar trebui revizuit. Consolidarea FMI: statele membre ar trebui să prezinte o contribuție comună în vederea dublării temporare a resurselor FMI. Acesta ar trebui să își consolideze sistemul de supraveghere, prin

¹⁰ Comisia va înainta în curând propuneri privind schimbul de informații și transparența în materie de impozitare în interiorul UE și în relația cu țările terțe.

aprofundarea sferei de cuprindere a aspectelor din sectorul financiar, consolidând monitorizarea multilaterală și asigurând consultări multilaterale, inclusiv inversarea ordonată a dezechilibrelor mondiale. Ar trebui consolidată cooperarea cu FSF și instaurate mecanisme comune, eficiente, de avertizare timpurie. Membrii FSF și alte țări relevante din punct de vedere sistemic ar trebui evaluate în mod curent de către FMI, iar vulnerabilitățile identificate ar trebui integrate în mecanismele de avertizare timpurie. Reformele ar trebui să includă procedurile interne și ar trebui să se asigure că cele mai importante concluzii ale supravegherii FMI sunt preluate de Consiliul Monetar și Financiar Internațional;

- **dezvoltarea Băncii Mondiale și a băncilor de dezvoltare regionale:** băncile ar trebui să pună în aplicare într-un mod flexibil instrumentele de care dispun pentru a devansa asistența în vederea atenuării efectelor crizei, în special în ceea ce privește populația vulnerabilă. Ar trebui asigurată finanțarea adecvată a activităților acesteia.

Summitul ar trebui să **sprijine creșterea echilibrată pe piețele mondiale**, prin:

- **continuarea redresării mondiale prin coordonarea internațională constantă a măsurilor financiare** și a impactului real al acestora. UE își îndeplinește partea sa din efortul global pentru relansarea creșterii economice. Cooperarea internațională ar trebui să asigure că măsurile fiscale actuale sunt coerente cu sustenabilitatea fiscală pe termen lung. În plus, aceste măsuri ar trebui să ofere un grad suficient de investiții în politicile pe termen lung, precum inovarea, educația, eficiența energetică și o economie cu nivel scăzut de emisii de carbon, astfel garantându-se o inversare ordonată și coordonată a stimulilor macro-economici în momentul redresării economice;
- **promovarea unor schimburi comerciale deschise** ca măsură complementară a stimulilor fiscali. Țările G20 ar trebui să depună toate eforturile pentru o mai mare deschidere a piețelor mondiale. Este esențială încheierea rapidă a rundei de la Doha, pe baza textelor de negociere existente privind agricultura și bunurile industriale. Summitul de la Londra ar trebui să reafirme o poziție comună puternică împotriva protecționismului, în conformitate cu angajamentul de status-quo convenit la Washington și mecanismul eficient de monitorizare stabilit în cadrul OMC. Partenerii G20 ar trebui să își exprime hotărârea comună de a pune în aplicare acest angajament la cel mai înalt nivel politic;
- lansarea unei **inițiative multilaterale privind finanțarea** comerțului, care să consolideze eforturile Grupului Băncii Mondiale și a altor agenții multilaterale de dezvoltare relevante privind extinderea activităților acestora în domeniul comerțului financiar;
- **promovarea dezvoltării mondiale** ca parte a soluției la criza mondială și ca bază pentru pacea și stabilitatea în lume. Summitul de la Londra ar trebui să reafirme angajamentul privind sprijinirea eforturilor țărilor în curs de dezvoltare de generare a creșterii economice și de luptă împotriva sărăciei, în special prin obținerea de rezultate privind Obiectivele de Dezvoltare ale Mileniului. Pentru a facilita participarea activă a țărilor în curs de dezvoltare la comerțul internațional, țările G20 ar trebui să își îndeplinească angajamentele în materie de ajutor pentru comerț și să acorde țărilor celor mai puțin dezvoltate un regim liber din punct de vedere al taxelor și al contingentelor la piețele lor.

6. CONCLUZII

Prezenta comunicare stabilește modalitatea în care Uniunea Europeană se poate baza pe etapele deja urmate pentru a combate criza financiară și economică. În prezent, UE demarează o nouă fază - de punere în aplicare a planului de redresare - fiind nevoie de o coordonare eficientă a măsurilor adoptate pentru a se asigura că se conlucrează cu cele mai bune rezultate pentru sprijinirea întreprinderilor, a gospodăriilor și a comunităților din Europa. Prezenta comunicare reflectă dezbaterile șefilor de stat și de guvern de la 1 martie 2009 și subliniază faptul că drumul către redresare va fi facilitat dacă măsurile adoptate într-un stat membru sunt conturate astfel încât să declanșeze o reluare a creșterii economice în alte state membre. O coordonare eficientă va conferi pieței unice rolul de platformă de relansare economică.

Comisia invită Consiliul European de primăvară:

- să convină asupra necesității unui nou pachet de măsuri privind reforma sectorului financiar, inclusiv a unui nou cadru de supraveghere pentru sectorul financiar al UE, bazat pe activitatea grupului Larosière și să decidă în legătură cu principalele elemente ale acestui nou cadru la Consiliul European din iunie, pe baza unor propuneri suplimentare din partea Comisiei; să invite Consiliul și Parlamentul European să acorde prioritate adoptării propunerilor de regulament privind serviciile financiare pe care Comisia le va înainta în lunile următoare;
- să invite statele membre să acționeze corespunzător pentru asigurarea stabilității financiare pe termen lung, imediat ce condițiile economice o vor permite, în conformitate cu Pactul de stabilitate și de creștere revizuit;
- să invite statele membre să accelereze punerea în aplicare a planurilor naționale de redresare economică și a reformelor structurale;
- să invite statele membre să aplice principiile comune menționate în secțiunea 3.2 atunci când elaborează și pun în aplicare măsuri de sprijinire a economiei reale;
- să invite statele membre să sprijine eficient populația pe perioada crizei, conturând elementele pentru acțiunile subliniate în prezenta comunicare;
- să aprobe acțiunile în vederea pregătirii Summitului european în domeniul ocupării forței de muncă din luna mai;
- să aprobe poziția europeană comună pentru Summitul G20 de la Londra.